

משנה י'

משנה זו עוסקת בשלשה נושאים:

- אימתי אסור להתחייב הדינית לסייע זה לזה במלאכה ואימתי אין אסור בדבר.
- רבית מקדמת - אדם נותן מתנה לחברו רק מפני שהוא עומד לבקש ממנו הלוואה; ורבית מאחרת - נותן לו לאחר הלוואה בלא שנתחייב לו כך בעת ההלוואה.
- רבית דברים - לווה המיטיב עם המלווה, הטבה שאינה שוה קמון.

ביאור

בבא מציעא פרק ה' ■ י'

¹ רשאי אדם לומר לחברו: נפש עמי היום ובתמורה אנפש עמך מחר; עדר עמי היום ובתמורה אעדר עמך מחר. אך לא יאמר לו: נפש עמי היום ובתמורה אעדר עמך מחר; או עדר עמי היום ובתמורה אנפש עמך מחר, כי מטבע הדברים אפשר

¹ אומר אדם לחברו, נפש עמי ואנפש עמך, עדר עמי ואעדר עמך. ולא יאמר לו, נפש עמי ואעדר עמך, עדר עמי ואנפש עמך. ² כל ימי גריד, אחד.

שאחת הפעולות תהיה קשה מחברתה ונמצא משיב לו יותר משעשה עמו והדבר דומה לרבית.

המשנה מפרטת לגבי ההתר "נפש עמי ואנפש עמך, עדר עמי ואעדר עמך"

² "כל ימי גריד" - אחד. כלומר, כל ימי הקיץ נחשבים כאחד ואם נפש עמו יום אחד בקיץ רשאי הלה לנפש עמו

מקורות והערות

א. "גריד" משמעו יובש.

כ"ה בטבת

שבת קודש
פר'
וארא

(סנהדרין לט)

היום נלמד:

משנה

בבא מציעא
פרק ה' משנה י'

גמרא

מדרש תנחומא,
וארא, סימן ט"ז

תוכנה מרגשת

איך עוברים את
המבחנים לשייטת

לך ולמשפחה

מסכת סנהדרין
דף ל"ט

זוהר

כי תצא רעה.

הלכה

שליח ציבור
הלכה ל"ז

כָּל יָמֵי רְבִיעָה, אֶחָד.
 לֹא יֵאמָר לוֹ חֲרַשׁ עִמִּי
 בְּגֵרִיד וְאֲנִי אֶחְרַשׁ עִמָּךְ
 בְּרִבְעָה.³ רַבֵּן גַּמְלִיאֵל
 אֹמֵר, יֵשׁ רַבִּית מְקַדְמַת
 וְיֵשׁ רַבִּית מְאַחֶרֶת.
 פִּיצַד, נָתַן עֵינָיו לְלוֹת
 הַיַּמְנוֹ, וְהָיָה מְשַׁלַּח לוֹ
 וְאֹמֵר, בְּשָׂבִיל שְׁתַּלְּוֹנִי,
 זֹה הִיא רַבִּית מְקַדְמַת.
 לָוֶה הַיַּמְנוֹ וְהַחֲזִיר
 לוֹ אֶת מְעוֹתָיו, וְהָיָה
 מְשַׁלַּח לוֹ וְאֹמֵר, בְּשָׂבִיל
 מְעוֹתֶיךָ שְׁהִיוּ בְּטֹלוֹת
 אֶצְלִי, זֹה הִיא רַבִּית
 מְאַחֶרֶת.⁴ רַבִּי שְׁמַעוֹן
 אֹמֵר, יֵשׁ רַבִּית דְּבָרִים.
 לֹא יֵאמָר לוֹ, דַּע כִּי
 בָּא אִישׁ פְּלוֹנִי מִמְּקוֹם
 פְּלוֹנִי:

בתמורה יום אחד בקנין. הוא הדין
 בכל ימי "רביעה" - ימות
 הגשמים, שאם נבש עמו בחרף
 רשאי הלה לנבש עמו בתמורה
 בחרף. אבל לא יאמר לו: חרש עמי
 בקנין ואחרש עמך בחרף, מפני
 שעבודת השדה בחרף קשה יותר
 ונמצא משיב לו יותר משקבל.

³ רבן גמליאל אומר: יש אסור
 ברבית מקדמת ויש אסור ברבית
 מאחרת - פיצד?

נתן עיניו ללוות הימנו, והיה
 משלח לו מתנה בהחזירו: "בשביל
 שתלוני", זו היא רבית מקדמת.

לוה הימנו והחזיר לו את מעותיו,
 והיה משלח לו מתנה ואמר:
 "בשביל מעותיך שהיו בטלות
 מעסקאות שיכלת לבצע כשהיו
 אצלי", זו היא רבית מאחרת.

רבית מקדמת ורבית מאחרת אינן אסורות
 אלא מדרבנן, כי מן התורה לא נאסרה אלא
 "רבית קצוצה" בעת ההלוואה.

⁴ רבי שמעון אומר: יש אסור
 ברבית דברים, כגון: לא יאמר לוה
 למלוה, דע, כי בא איש פלוני
 ממקום פלוני, כדי להיטיב עמו,
 שאם הוא עושה כן רק מפני
 שהלוהו, יש בדבר משום סרך
 רבית.

עמד על האמת שלך, ותצליח

לפעמים אנחנו מרגישים פתוי להגמיש קצת את העקרונות שלנו, בשנראה לנו שעמידה על העקרונות עלולה להרחיק מאתנו את ההצלחה.

במאמר שלפנינו - ביצד התנהג מנהיג ברגעי הכרעה לאמיים.

ביאור

משה רבנו עמד לפני פרעה באחד הרגעים הקריטיים. מכת ברד נחכה על המצרים. היתה זו המכה השביעית שספגה המעצמה הגדולה בעולם. כל העצים נשברו, וכל מי שהיה מחוץ לבית נמוץ תחת מטה אדירה של קרח שבתוכו בערה אש תפת.

"רק בארץ גשן, אשר שם בני ישראל, לא היה ברד".

כמו בפעמים הקודמות, קבלו משה ואהרן זמון דחוף להגיע לארמונו של פרעה. "וישלח פרעה ויקרא למשה ולאהרן".

בודוי אישי, שכמוהו לא העז לחשוף עד כה, התנדף פרעה: "ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים. העתירו אל ה'". התפללו לה' שיעצר את מכת הברד, ותראו שהפעם אני משחרר את בני ישראל.

אמר לו משה: את הספור הזה אנחנו מכירים; כבר במכת דם, הראשונה, אמרת שתשחרר, ובשניה ובשלישית, והנה אנחנו בשביעית. מדוע שכעת נאמין לך?

בפעם הראשונה בתינו הוציא פרעה את המלים "חטאתי לה' אלהיכם ולכם". אני מכיר בכך שחטאתי והתנהגתי לא בסדר!

מדרש תנחומא, וארא, סימן ט"ז

באותה שעה אמר פרעה הרשע: "ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים. העתירו אל ה'", ואני משלחן. אמר לו משה: כף אמרת במכה הראשונה, והתפללתי, ולא שלחתם, "למתי אעתיר לך ולעבדיך?", השיבו פרעה: "חטאתי לה' אלהיכם ולכם", עכשיו אני משלחן!

זהו הרגע הגדול, רגע של שבירה. האור נראה בקצה המנהרה. זה הזמן להזהר בכבודו של העריץ המטרף. כל התנהגות שתתפרש בעיניו כמזלזלת, עלולה להביא לנסיגה ולהקשחת עמדות מצדו, ובכך תתנפץ תקותם של מיליוני המדכאים המחכים בחוץ לשמע אולי תגיע בשורת השחרור.

ומשה, הוא אומר לפרעה: "בצאתי את העיר, אפרש את כפי אל ה'". פרעה בקש שמשה ואהרן יתפללו שתפסק מכת הברד, "העיתרו אל ה'", ואלו משה משיב לו "אפרש את כפי אל ה'", רק אני אתפלל. מדוע להרגיז את פרעה ברגע הקריטי?

רמב"ן* מסביר, שפרעה ידע היטב שמשה הוא המתפלל לפני ה', ורק מפני רצונו לכבד את אהרן שהגיע עם משה, בקש פרעה שמשה ואהרן יתפללו. אבל משה לא היה מסגל לשנות מהאמת, ואמר לפרעה: אני אתפלל.

גם בזמן רגיש כל כך, בשהלב האטום והאכזר מתרברר קצת לקראת השחרור הכל כך מיחל, ממשיך משה רבנו לעמד על עקרונותיו, לעמד על האמת שלו, כי הוא יודע שבאשר אתה מתפשר על העקרונות שלך ומותר על האמת שלך, לא רק שלא תזכה בנקודות אצל הצד השני, אלא להפך - תפסיד נקודות.

אנשים אינם מעריכים אדם המקצץ בעקרונותיו ומתגמש בערכיו כדי להרויח משהו אחר (סנאטור אמריקאי התפרסם באמירתו: אם העקרונות שלי אינם מתאימים לצבור הבוחרים שלי, ובכן, יש לי עקרונות אחרים להציע להם...). משה ידע זאת, גם ברגע גורלי כל כך לעם ישראל, שדוקא מי שעומד על עקרונותיו ואינו נסוג מהאמת הפנימית שלו, הוא המעריך.

איך עוברים את המבחנים לשייטת

התובנה
מרגשת

סרטון יומי שיאיר לכם את היום

מסכת סנהדרין ■ דף ל"ט

השוּעַל, הַזָּאב וְהַגְּבִינָה

רבי מאיר היה מסביר פסוקים וענינים שונים באמצעות משלי שועלים. השועל נחשב לחכם שבחיות, והיו רגילים להשתמש בו למשלים.

אחד ממשלי שועלים שנתנו חז"ל מוזכר בפרש"י: פעם נהגו לשאוב מים מן הבאר. קשרו שני דליים בשני קצוות של חבל, את החבל הניחו על גלגלת שהתקנה מעל הבאר, שלשלו את אחד הדליים לבאר והוא התמלא מים, ואז הניחו אבן או משהו כבד אחר בדלי השני, והדלי עם המים היה עולה.

פעם אחת היה השועל צמא, הוא נכנס לדלי ריק, השתלשל לתחתית הבאר ושטה, אבל הוא לא יכול היה לעלות בחזרה מתחתית הבור.

מה עשה? זאב עבר במקום. הראה לו השועל את הירח שהשתקף במי הבאר, ואמר לו: "יש כאן גבינה טעימה, בוא אכול גם אתה". מיד קפץ הזאב אל הדלי הריק, ובגלל שהזאב שוקל יותר מהשועל, הדלי של השועל עלה למעלה והדלי של הזאב - למטה. משל זה בא להסביר את הפסוק "צדיק מצרה נחלץ, ויבוא רשע תחתיו", שלפעמים הצרה של הרשע (הזאב) היא ההצלה של הצדיק (השועל), שנושע בעקבות שקיעת הזאב).

מסכת סנהדרין דף ל"ג - ל"ט

שאלות השבוע???

1. מהי ההגדרה של טריפיה?
 2. מי סידר את התלמוד הבבלי?
 3. מדוע ברא ה' אדם אחד ולא מספר בני אדם?
- את התשובות יש לשלוח במהלך השבוע, עד יום רביעי בשעה 14:00,
למייל talmudhagrala@medison.co.il
יש לציין כי אתם עונים על חידה - 'ותן חלקנו' 588.
העונים יכנסו להגרלה שבועית
על סט ספרי התלמוד הישראלי / טאבלט לבחירתכם.

*בפיקוח רואה חשבון

איזו תפלה עולה?

כי תצא רעה.

תרגום

אמר לו אותו שליח:
תן לי סימנים, לדעת
בתפלה, ששם הבת
(השכינה). אמר
הקדוש ברוך הוא:
והיה הנערה אשר
אמר אליה הטי נא
כדך ואשתה ואמרה
שתה. ואם לא, אלא
שאמצא כל איברי
הגוף מלאים חטאים,
ולא נמצא בו איבר
לשרות בו תורה,
שהיא בדמות העמוד
האמצעי. ולא מצוה,
שהרי מצוה היא
נפש, רוח היא תורה.

אמר ליה ההוא שליח, הב לי
סימנין, לאשתמודעא בצלותא,
דתמן ברתא. אמר קודשא בריך
הוא, והיה הנערה אשר אמר אליה
הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה.
ואם לאו, אלא דאשפח כל אברין
דגופא מליין חובין, ולא אשפחת
ביה לשרויא ביה תורה, דאיהו
בדיוקנא דעמודא דאמצעיתא.
ולא מצוה, דהא מצוה איהו
נפשא, רוחא איהו תורה.

מדברי הזהר הללו מבאר היטב, שהסמנים לעלית התפלה היא אם האדם עושה מצוות מעשיות, וכן קשור ומרכבה לתורה הקדושה. בספר "נפש החיים" (שער ד' פרק כו) כתב: "כל עקר ענין התפלה אינה תלויה רק בעסק התורה הקדושה, ובלתה אינה נשמעת חס ושלום, כמו שאמר הכתוב (משלי כ"ה), 'מסיר אָזנו מִשְׁמַע תּוֹרָה גַם תִּפְלְתוּ תוֹעֵבָה'... וכן אמרו (מגלה טז) על פסוק (תהלים טג, ה) 'בשמך אשא כפי', זו תפלה, היינו כשיתפללו בכח התורה שהיא כלה שמותיו של הקב"ה, וזהו התפלה הנענית". מכאן נבין את הקשר הגדול בין תורה לתפלה, והצורך להיות מחבר לתורה ולמצוות על מנת שתפלותיו ישמעו.

לז. לא יסמך על חזרת התפלה

יש פוסקים שכתבו על פי דברי האריז"ל, ששליח-צבור שטעה בתפלת הלחש, לא טוב שיסמך על ברכת 'מעין שבע', שתפלת הלחש וברכת 'מעין שבע' שתי בחינות הן פידוע ליודעי חן. לדעה זו, יותר טוב ששליח הצבור יחזור על תפלת הלחש, ולא יסמך על ברכת 'מעין שבע'⁹⁰.

כמו כן, מה שנתבאר שאם שליח הצבור טעה בתפלת הלחש של שחרית או של מנחה וששליח הצבור חוזר בהם על התפלה בקול רם, אינו צריך לחזור, וסומך על תפלת החזרה בקול רם, על פי דברי האריז"ל אין הדבר כן, שלדברי האריז"ל צריך גם את תפלת הלחש וגם את תפלת החזרה, ואם תפלת הלחש אינה בתקונה, כיצד יתפלל את תפלת החזרה?⁹¹

על כן, יותר נכון שלא יסמך שליח הצבור על תפלת החזרה, אלא יחזור ויתפלל בלחש שנית, וכדי שלא לעכב את הצבור, ירמוז לאדם אחר שיזהיח שליח-צבור לתפלת החזרה, והוא עצמו יתקן תפלתו.⁹²

מקורות והערות

⁹⁰ כף החיים שם. תפילתו, אפשר להקל ולסמוך על מה שיתפלל בקול רם - כף החיים שם.

⁹¹ והיינו כשטעה באופן שתפילתו אינה ראויה, אולם אם שכח להזכיר 'עלה ויבוא' והשלים ⁹² כף החיים שם.